

Kópia NPM

Ústav na výkon väzby Bratislava

Správa z monitoringu národného preventívneho mechanizmu

Dátum vykonania návštevy: 28. a 29. januára 2025

Dátum vydania správy: 23. októbra 2025

OBSAH

SYSTEMATICKÉ NÁVŠTEVY A ICH ÚČEL	3
PRIEBEH MONITORINGU	4
ZHRNUTIE	5
EXECUTIVE SUMMARY	6
ZISTENIA	7
01 PRÍJEM DO ZARIADENIA	7
02 ZAOBCHÁDZANIE S OSOBAMI UMIESTNENÝMI VO VÄZBE	9
02.1. DÔKLADNÉ OSOBNÉ PREHLIADKY	9
02.2. KONFLIKTY A NÁSILIE MEDZI OSOBAMI VO VÄZBE	10
02.3. POUŽÍVANIE DONUCOVACÍCH PROSTRIEDKOV	11
02.4. RIEŠENIE MIMORIADNYCH UDALOSTÍ	12
02.5. DISCIPLINÁRNE OPATRENIA	13
02.6. PREHLIADKY CIEL	13
03 KONTAKT S VONKAJŠÍM SVETOM	14
03.1. PRÍSTUP K PRÁVNEJ POMOCI	14
03.2. NÁVŠTEVY	15
03.3. TELEFONOVANIE, KOREŠPONDENCIA, PRIJÍMANIE BALÍKOV	15
03.4. KOLÚZNA VÄZBA	16
04 REŽIM DŇA A AKTIVITY	17
04.1. PONUKA AKTIVÍT A VZDELÁVANIA	18
04.2. VYCHÁDZKY	18
04.3. PRÁCA	19
05 ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ	19
05.1. PRÍSTUP K ZDRAVOTNEJ STAROSTLIVOSTI	20
05.2. DUŠEVNÉ ZDRAVIE	20
06 ZRANITEĽNÉ SKUPINY – ŽENY VO VÄZBE	22
06.1. TEHOTNÉ ŽENY VO VÄZBE	22
06.2. KONTAKT OBVINENÝCH MATIEK S DEŤMI	23
07 PODÁVANIE SŤAŽNOSTÍ A KONTROLNÉ MECHANIZMY	23
08 MATERIÁLNE PODMIENKY	24
08.1. CELY	24
08.2. HYGIENA	24
08.3. STRAVA	25
08.4. BUFET	25
08.5. VYCHÁDZKOVÉ DVORCE	26
PREHĽAD ODPORÚČANÍ	26

Od 1. mája 2023 plní verejný ochranca práv úlohy národného preventívneho mechanizmu (ďalej len „NPM“) podľa Opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (ďalej len „OPCAT“).¹ Na základe tohto mandátu vykonáva systematické návštevy miest, kde sa nachádzajú alebo sa môžu nachádzať osoby obmedzené na slobode.

Systematické návštevy vykonávané ako súčasť NPM majú **preventívny charakter** a ich cieľ je identifikovať možné riziká zlého zaobchádzania vyplývajúce predovšetkým zo **systemových nedostatkov**, tak aby sa ich výskytu zamedzilo aj do budúcnosti.

Systematické návštevy podľa OPCAT sa vykonávajú zásadne neohlásene. Systematická návšteva NPM sa začína úvodným rozhovorom s vedením zariadenia a pokračuje súkromnými rozhovormi s osobami obmedzenými na slobode, zamestnancami zariadenia alebo inými osobami, ktoré si monitorovací tím vyberie. Monitoring taktiež zahŕňa prehliadku zariadenia, pozorovania, vyhotovovanie fotodokumentácie, analýzu vybraných spisov a záverečný rozhovor s vedením zariadenia. Všetky zdroje informácií sa krížovo kontrolujú, aby sa zabezpečilo, že zistenia sú objektívne a spoľahlivé.

Po skončení návštevy a doplnení podkladov, na základe následnej komunikácie so zainteresovanými orgánmi verejnej moci a inými aktérmi, verejný ochranca práv vydáva osobitnú správu o priebehu a výsledkoch návštevy zariadenia. Finálnu verziu správy zašle všetkým dotknutým subjektom s lehotou na vyjadrenie, pričom očakáva, že sa k správe vyjadria a uvedú, či navrhované opatrenia akceptujú a zrealizujú, alebo navrhnú alternatívne opatrenia a možnosti ich realizácie.

V prípade potreby si môže vyžiadať vyjadrenie doplňujúceho charakteru. Ak odpoveď považuje za nedostatočnú, obráti sa na nadriadený orgán alebo v prípade, ak nadriadený orgán neexistuje, priamo na vládu Slovenskej republiky. O svojich zisteniach môže informovať aj verejnosť a v zariadení tiež vykonať kontrolnú návštevu. Anonymizovanú správu z návštevy zariadenia (s výnimkou mien osôb poverených vedením zariadenia), ako aj stanovisko všetkých dotknutých orgánov k zisteniam verejný ochranca práv uverejní na webovej stránke Kancelárie verejného ochrancu práv.

Záverom je potrebné uviesť, že správa **neobsahuje uzatvorený výpočet problematických oblastí. Samotná skutočnosť, že niektorým oblastiam sa explicitne nevenuje, automaticky neznamená, že tieto oblasti možno považovať za bezvýhradne vyhovujúce, bez potreby akejkoľvek zmeny alebo zlepšenia, a že v budúcnosti sa verejný ochranca práv v rámci úloh NPM týmito oblastiam nebude venovať.** Súčasne verejný ochranca práv upriamuje pozornosť na dynamiku vývoja medzinárodných štandardov v oblasti ochrany základných práv a slobôd. Pri ďalšej návšteve

¹ Zákon č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o verejnom ochrancovi práv“), § 3 ods. 2.

zariadenia preto môže byť posúdenie konkrétnych oblastí, ako aj odporúčaní aktualizované, prípadne modifikované.

Kópia

PRIEBEH MONITORINGU

V dňoch 28. až 29. január 2025 uskutočnil monitorovací tím NPM neohlásenú návštevu Ústavu na výkon väzby v Bratislave (ďalej tiež "ÚVV Bratislava" alebo "ústav"). Návštevy sa zúčastnili členovia NPM tímu, právničky JUDr. Tímea Stránská, LL.M., Mgr. Katarína Jurová, Mgr. Nora Konrády Beliová a právnik, JUDr. František Tóth.

Problematiku podmienok výkonu väzby sme hodnotili nie len z hľadiska právnych predpisov, ale aj prístupov vyplývajúcich z aktuálne platných medzinárodných štandardov. Cieľom monitoringu bolo identifikovať a následne v správe priblížiť súčasné výzvy výkonu väzby a navrhnúť odporúčania, ktoré by mohli prispieť k zníženiu rizík a predchádzaniu zlého zaobchádzania osobami obmedzenými na slobode a umiestnenými v ústave.

ÚVV Bratislava má kapacitu 255 miest pre obvinených vo výkone väzby. Počas monitorovacej návštevy sa v ústave nachádzalo spolu 172 obvinených, z toho 11 žien, 161 mužov. V danom čase sa v zariadení nenachádzala mladistvá osoba.

Bezprostredne po príchode do ústavu požiadal monitorovací tím prítomné vedenie zariadenia o úvodný rozhovor, poskytnutie súčinnosti a potrebnej dokumentácie. Následne sa presunul na výkon monitoringu na výkon väzby. Monitorovací tím viedol osobné rozhovory s 15 náhodne vybranými obvinenými ženami a mužmi.¹ Monitorovací tím viedol rozhovory aj s vedúcim výkonu trestu a väzby, samostatnými referentami režimu, pedagógmi, špeciálnymi pedagógmi, sociálnymi pracovníkmi, psychológom a zdravotníckym personálom.

Členovia NPM tímu tiež kontrolovali príslušné dokumenty a spisy. V ústave monitorovací tím navštívil priestory, v ktorých sú obvinení ubytovaní a v ktorých môžu tráviť čas mimo cely, t.j. kultúrnu alebo spoločenskú miestnosť (v prípade, že bola na oddiely zriadená), posilňovňu, kuchynku a priestory, v ktorých sa realizujú vychádzky. Okrem toho členovia NPM tímu navštívili aj kancelárie pedagógov, miestnosti, kde sa zdržiavajú referenti režimu a oddiel s bezpečnostným režimom/samoväzbu. V priebehu návštevy poskytol prítomný personál monitorovaciemu tímu ochotne súčinnosť, za čo ďakujeme.

ZHRNUTIE

Správa NPM identifikuje viacero oblastí, kde je potrebné prijať konkrétne opatrenia s cieľom zosúladiť výkon väzby s medzinárodnými ľudskoprávnymi štandardmi, pričom osobitnú pozornosť si vyžadujú najmä **štandardný režim väzby, zdravotná starostlivosť**, ako aj **cenotvorba** v ústavnom bufete.

Monitorovanie **nezistilo systematické zlé zaobchádzanie s obvinenými osobami v ústave**. Monitorovací tím upozorňuje na systémový problém spočívajúci v spôsobe vykonávania osobných prehliadok, ktoré si vyžadujú pozornosť z hľadiska rešpektovania ľudskej dôstojnosti.

V štandardnom režime obvinení trávajú väčšinu dňa (23 hod.) v celách s obmedzeným prístupom k aktivitám. Táto prax nie je v súlade s medzinárodnými štandardmi, a preto bola identifikovaná **potreba rozšírenia ponuky aktivít**, najmä pre ženy a osoby so psychickými ťažkosťami. Obvinení v kolúznej väzbe si vyžadujú osobitnú pozornosť a aktívny prístup k zmierňovaniu izolácie a obmedzeného kontaktu s vonkajším svetom.

Prístup k zdravotnej starostlivosti bol hodnotený v prevažnej miere negatívne, pričom NPM tím zaznamenal sťažnosti na dlhé čakacie doby, kým sa obvinení dostanú do zdravotného strediska v ústave, ako aj prístup a záujem zdravotného personálu. Systematicky vážnym nedostatkom je odklad **vstupných lekárskeho prehliadok počas víkendov**, čo je v rozpore s medzinárodnými štandardmi.

Mechanizmy na **podávanie sťažností formálne existujú**, no k ich praktickému využívaniu dochádza len v obmedzenej miere, čo môže byť v dôsledku nízkej dôvery v sťažnostný systém **alebo aj slabou informovanosťou obvinených**. Obvinení taktiež zhodne tvrdili, že sa s prokurátorom nikdy nestretli, čo je problematické z hľadiska dohľadu nad zákonnosťou výkonu väzby.

Z hľadiska materiálnych podmienok boli cely hodnotené ako adekvátne. K čomu prispela aj rekonštrukcia priestorov ústavu. Obvinení však negatívne hodnotili sortiment a hlavne ceny v ústavnom bufete, ktoré označili za neprimerane vysoké.

EXECUTIVE SUMMARY

The NPM report identifies several areas where concrete measures are needed to align the implementation of remand detention with international human rights standards. Particular attention should be given to the **standard regime of detention**, **healthcare provision**, and the **pricing policy** of the prison canteen.

The monitoring **did not find any systematic ill-treatment of remand prisoners** in the facility. However, the monitoring team highlights a systemic issue concerning the manner in which personal searches are conducted, which requires closer attention in terms of respecting human dignity.

In the standard regime, **detainees spend most of the day (23 hours)** locked in their cells with limited access to activities. This practice is not in line with international standards, and therefore the need to expand the range of activities—especially for women and persons with mental health difficulties—was identified. Persons held in collusive detention require particular attention and an active approach to mitigating isolation and their limited contact with the outside world.

Access to healthcare was assessed predominantly negatively, with the NPM team recording complaints about long waiting times before detainees could see a doctor at the prison health centre, as well as concerns about the attitude and interest of the medical staff. A serious systemic shortcoming is the postponement of initial medical examinations over weekends, which is contrary to international standards.

Complaint mechanisms formally exist, but their practical use is limited. This may be due to a lack of trust in the complaints system or insufficient awareness among detainees. Detainees also consistently stated that they had never met a prosecutor, which is problematic in terms of supervision over the legality of detention.

As regards material conditions, **cells were assessed as adequate**, supported by recent renovation of the facility. However, detainees negatively evaluated the selection of goods and especially the **prices in the prison shop**, which they described as **disproportionately high**.

ZISTENIA

Vo svojej výročnej správe Výbor CPT zdôrazňuje potrebu, aby členské štáty v čo najväčšej možnej miere zabezpečili využívanie alternatívnych opatrení k väzbe pred súdom, ako sú napr. kaucia alebo súdny dohľad. Podľa názoru CPT by sa tieto opatrenia mali zvažovať aj pri cudzincoch, ktorí sú často držaní vo väzbe, pretože sa považujú za osoby s vyšším rizikom úteku.² Na Slovensku sa **alternatívne opatrenia namiesto väzobného stíhania využívajú len sporadicky**. Hoci právna úprava explicitne zaviedla **povinnosť súdov skúmať možné náhrady väzby**,³ v praxi sa tieto možnosti uplatňujú málo a napriek existujúcemu legislatívnemu základu sa **v reálnych prípadoch alternatíva väzby stále veľmi nevyužíva**.⁴

V súlade s princípom subsidiarity a nevyhnutnosti by mala byť väzba považovaná za **krajné opatrenie**, ku ktorému má dochádzať **len vtedy, keď menej invazívne prostriedky nie sú postačujúce** na zabezpečenie účelu trestného konania. Na osoby vo väzbe sa vzťahuje prezumpcia neviny a je mimoriadne dôležité zaobchádzať s osobami vo väzobnom stíhaní dôstojne a ľudsky, keďže obmedzenie osobnej slobody predstavuje vážny zásah do základných práv jednotlivca a musí byť vždy starostlivo odôvodnené a primerané.

Pri monitorovaní podmienok v ÚVV Bratislava sa monitorovací tím počas návštevy zameriaval na overenie dodržiavania zásady dôstojného zaobchádzania s osobami obmedzenými na osobnej slobode. V rámci rozhovorov s obvinenými aj s príslušníkmi ZVJS sa tím sústredil na spôsob komunikácie, prístup personálu k osobám vo väzbe, ako aj na prípadné známky neprimeraného alebo ponižujúceho zaobchádzania. Cieľom bolo posúdiť, či sú pri výkone väzby rešpektované základné práva obvinených osôb a princípy vyplývajúce z medzinárodných štandardov.

01 PRÍJEM DO ZARIADENIA

Obvinený je povinný po prijatí do väzby podrobiť sa **osobnej prehliadke, zdravotnej prehliadke, hygienickým a protiepidemickým opatreniam a iným úkonom** v rozsahu ustanovenom zákonom.⁵ Osobné veci si obvinený odkladá v sklade pred umiestnením do cely, ktorá je spravidla v štandardnom režime. Okrem obvinených osôb vo väzobnom ústave nastupuje na začiatok výkonu trestu aj každý odsúdený. Väzobné ústavy tak slúžia ako nástupné ústavy pre výkon trestu, kde prebieha vstupné hodnotenie a

² Výbor CPT - CPT/Inf(2017)5 – 26. Všeobecná správa výboru CPT, Štrasburg 2016. Dostupné na: https://www.antoniocasella.eu/nume/CPT_april2017.pdf.

³ Zákon č. 301/2005 Z.z., Trestný poriadok, v znení neskorších predpisov, § 71 ods. 1 písm. c) a § 72 ods. 2.

⁴ Koncepcia väzenstva Slovenskej republiky na roky 2022 – 2030, vládou schválený strategický dokument (vládne rokovanie č. 81 z 26. mája 2022). Na stranách 15 a nasl. je analyzovaná téma alternatívnych trestov; príloha č. 2 obsahuje konkrétne odporúčania implementácie alternatívnych opatrení prostredníctvom probačných služieb a elektronického monitoringu.

⁵ Zákon č. 221/2006 Z.z. o výkone väzby, v znení neskorších predpisov, § 6 ods. 5. *Jedným z pretrvávajúcich nedostatkov, s ktorým sa NPM tím stretáva vo všetkých ústavoch je neprítomnosť zdravotného personálu počas víkendov. To má za následok, že osoba, ktorá nastúpi do ústavu v piatok, je podrobená základnému zdravotnému skríningu až po víkende, príp. v najbližší pracovný deň.*

zaradenie, následne sú odsúdení umiestnení do ústavov na výkon trestu.

Prijímacie procedúry by mali podľa Výboru CPT prebiehať systematicky, dôstojne a individuálne, pričom osobitná pozornosť má byť venovaná zdravotnému a psychickému stavu novoprijatej osoby, ako aj jej špecifickým potrebám. Výbor CPT v správe z návštevy Slovenskej republiky v roku 2023 upozorňuje na chýbajúce rodovo špecifické skríniny pri prijatí žien do výkonu trestu. Podľa CPT je pri tejto kategórii väznených osôb obzvlášť dôležité zisťovať možnú históriu sexuálneho alebo iného násillia, ako aj rodinný stav sohľadom na vývin a výchovu maloletých osôb.

Súčasťou nástupnej procedúry je aj **základný zdravotný skríniny**, zameraný na **fyzické ako aj duševné zdravie**. Obvinení potvrdili, že úvodná lekárska prehliadka zahŕňala posúdenie telesného stavu osoby (váženie, meranie tlaku apod.), ako aj rozhovor ohľadom anamnézy, užívaných liekov apod. Obvinení, ktorí dlhodobo užívajú lieky, zhodne tvrdili, že im tieto boli dávkované ihneď po prijatí. Zároveň im v rámci nástupu bol vykonaný RTG, ktorý sa robí priamo v ústave a orientačný test na infekčné choroby, ako je napr. hepatitída C. Lekár vykonávajúci skríniny zároveň vizuálne prehliadol osobu a v prípade potreby zdokumentoval nájdené zranenia (štandardizovaný formulár - predtlačená postavička, ktorý sa vkladá do zdravotnej dokumentácie umiestnenej osoby). V prípade zistených zranení je lekár povinný túto informáciu okamžite postúpiť preventívno-bezpečnostnej službe. Tento krok je kľúčový z hľadiska identifikácie a prevencie mučenia a iného zlého zaobchádzania a ochrany zdravia osôb pozbavených osobnej slobody, ako aj z dôvodu okamžitého prešetrenia okolností, ako k daným zraneniam došlo.

Okrem posúdenia fyzického stavu umiestnenej osoby sa v rámci prvotných úkonov skúma aj jej psychický stav v rámci úvodného rozhovoru so psychológom. Psychologický skríniny sa zameriava na identifikáciu možného rizika samovražedných alebo sebapoškodzovacích sklonov (využíva sa štandardizovaný dotazník), ako aj na sociálnu a podpornú sieť (rodinné kontakty). Výsledky skríniny sú zaznamenané a odovzdané riaditeľovi.

Jedným z pretrvávajúcich nedostatkov, sktórym sa NPM tím stretáva vo všetkých ústavoch je neprítomnosť zdravotného personálu počas víkendov. To má za následok, že osoba, ktorá nastúpi do ústavu v piatok, je podrobená základnému zdravotnému skríniny **až po víkende, príp. v najbližší pracovný deň**. Vstupná zdravotná prehliadka pri prijatí do väzby predstavuje kľúčový nástroj ochrany zdravia a života osoby vo výkone väzby a zároveň je jedným z najdôležitejších preventívnych opatrení proti prípadnému zlému zaobchádzaniu.⁶ Každá osoba umiestnená do väzby by mala byť vyšetrená kvalifikovaným lekárom **najneskôr do 24 hodín od prijatia**.⁷ Vstupná prehliadka má zabezpečiť okamžité zistenie

⁶ Napríklad v iných krajinách Rady Európy, ako sú Arménsko alebo Gruzínsko, je stále zdravotná služba v zariadeniach na výkon väzby a výkon trestu zabezpečená nepretržite. Túto skutočnosť si mohol tím KVOP overiť aj počas nedávnej pracovnej cesty v daných krajinách v júli 2025, ako aj posledné monitorovacie správy Výboru proti mučeniu poukazujú na túto dobrú prax pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti.

⁷ Výbor CPT - CPT/Inf (2013), časť 29. – Dokumentovanie a hlásenie lekárskeho

aktuálneho zdravotného stavu, identifikovať zranenia, infekčné ochorenia, duševné poruchy alebo iné zdravotné riziká. Zároveň plní aj významnú garančnú funkciu, keďže môže slúžiť na zdokumentovanie prípadných známk zlého zaobchádzania pred prijatím do väzby. **NPM to považuje za systémový nedostatok, ktorý znižuje tak včasnú identifikáciu zlého zaobchádzania a zranení umiestnenej osoby, ako aj prevenciu sebapoškodzovania.**

ODPORÚČANIE PRE GR ZVJS:

- Zabezpečiť dostupnosť vstupnej zdravotnej prehliadky do 24 hodín od nástupu do väzby, vrátane víkendov a sviatkov. (priebežne)

02 ZAOBCHÁDZANIE S OSOBAMI UMIESTNENÝMI VO VÄZBE

Väčšina obvinených osôb v ÚVV Bratislave pri rozhovoroch **hodnotila správanie príslušníkov a personálu ako korektné, neuvádzali nadmerné použitie donucovacích prostriedkov ani násilie.** Pri rozhovoroch boli zaznamenané ojedinelé prípady, kedy sa obvinený sťažoval na nevhodný až neslušný spôsob odpovede od príslušníka, keď sa na niečo všeobecné pýtal alebo použil hlásku. Taktiež psychológ potvrdil, že niekedy sa mu obvinení sťažujú na hrubý spôsob komunikácie zo strany príslušníkov, ale dodal, že minulý rok riešil jeden prípad šikanovania zo strany príslušníka voči odsúdenému, nie obvinenému.

02.1. DÔKLADNÉ OSOBNÉ PREHLIADKY

Miestnosť na dôkladné osobné prehliadky

Dôkladné osobné prehliadky slúžia najmä na zistenie a zamedzenie prenášania nepovolených predmetov. Osobná prehliadka pri nástupe spravidla zahŕňa úplné vyzlečenie osoby, vizuálnu kontrolu celého tela vrátane telesných otvorov a následné pridelenie ústavného šatstva. Prehliadku vykonáva personál rovnakého pohlavia, v oddelenom priestore. V ÚVV Bratislava sa dôkladné (celotelové) prehliadky realizujú aj v situáciách, keď obvinený opúšťa väzenský ústav, napríklad pri predvádzaní na súd alebo návšteve lekára mimo ústavu, alebo pri generálnej prehliadke cieľ (približne 2-krát za rok). Obvinení uvádzali, že sú pri prehliadkach úplne nahí a musia urobiť aj drep.

Takýto postup Výbor CPT Slovenskej republiky vytýkal už v správe z návštevy vykonanej v marci 2018.⁸ Výbor kritizoval príliš **vysokú frekvenciu a aj spôsob vykonávania prehliadok.** Dôkladné osobné prehliadky sa pritom aj doteraz vykonávajú formou celkového vyzlečenia a drepov, čo mnohé väznené osoby vnímajú ako zahanbujúce. V zmysle odporúčaní Výboru CPT by sa úplné vyzlečenie osôb malo používať len výnimočne, na základe individuálneho posúdenia rizika a vždy spôsobom, ktorý minimalizuje

dôkazov o zlom zaobchádzaní, Štrasburg: Rada Európy, 2013. Dostupné na: <https://rm.coe.int/16806ccc4d>.

⁸ Výbor CPT – CPT/INF(2019) - Správa CPT z návštevy Slovenskej republiky od 19. do 28. marca 2018, para. 92. Dostupné na: <https://rm.coe.int/168094fd71>.

pocit poníženia.⁹ Výbor CPT je názoru, že je potrebné upustiť od tohto postupu ako rutiny a zaviesť šetrnejšie alternatívy, napríklad postupným vyzliekaním jednotlivých častí odevu (tzv. **dvojkroková metóda**) a v ideálnom prípade s využitím bezpečnostných technológií, ako sú telesné skenery, ktoré by sa mali používať ako alternatíva. **Primeranou môže byť len taká prehliadka, ktorá rešpektuje ľudskú dôstojnosť**. Vzhľadom na to, že každá takáto prehliadka je potenciálne ponížujúcim zaobchádzaním, je potrebné ich vykonať tak, aby sa čo možno najviac eliminoval faktor zahanbenia prehl'adávanej osoby.

Aj napriek jasnému nastaveniu medzinárodných štandardov vo vzťahu k dôkladným osobným prehliadkam, naša vnútroštátna právna úprava naďalej predpokladá, že (i keď len na nevyhnutný čas) odsúdený bude počas vykonania dôkladnej osobnej prehliadky úplne nahý. Novela zákona o Zbore väzenskej a justičnej stráže pripravená Ministerstvom spravodlivosti (zohľadňujúc odporúčania verejného ochrancu práv) obsahovala takýto dvojkrokový postup pri vykonávaní dôkladnej osobnej prehliadky. Novela zákona schválená parlamentom však už túto zmenu nereflektovala a naďalej zostal zachovaný pôvodný spôsob vykonávania dôkladnej osobnej prehliadky.¹⁰

Avšak štandardy v oblasti frekvencie a výkonu dôkladných osobných prehliadok sa menia a zvyšujú. Dňa 12. decembra 2024, Európsky súd pre ľudské práva vo svojom rozhodnutí v prípade *Adamčo v. Slovensko* (č.2) dospel k záveru, že odsúdený bol počas niekoľkých rokov opakovane a systematicky podrobovaný dôkladným osobným prehliadkam, a to napriek tomu, že u neho nikdy neboli nájdené žiadne zakázané predmety.¹¹ V súvislosti s týmto prípadom vnímame prijatie Rozkazu ministra spravodlivosti SR č. 2/2024 o zabezpečovaní ochrany Zborom väzenskej a justičnej stráž, ako spôsobu zavedenia individuálneho posúdenia pri vykonávaní dôkladných osobných prehliadok. Avšak aj naďalej pretrváva spôsob ich výkonu **nedôstojným spôsobom**.

02.2. KONFLIKTY A NÁSILIE MEDZI OSOBAMI VO VÄZBE

Z rozhovorov s príslušníkmi zboru vyplýva, že hlavným nástrojom prevencie konfliktov medzi obvinenými a nastupujúcimi odsúdenými je priebežné sledovanie situácie, jej vyhodnocovanie a následne dôsledné oddelenie potenciálne konfliktných osôb. Ak medzi nimi

⁹ Napr. Výbor CPT - CPT/Inf/E (2002)1 – Rev. 2017 – Revidovaná správa CPT o základných štandardoch pri používaní obmedzovacích prostriedkov. Dostupné na: <https://rm.coe.int/16807001c3>.

¹⁰ Zákon č. 187/2023 Z. z. (novela zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráž) v znení neskorších predpisov.

¹¹ Tieto prehliadky sa vykonávali pravidelne pri rôznych príležitostiach, ako sú eskorty na súd, presuny v rámci ústavu, pred a po návštevách, ako aj pri periodických kontrolách cely. Európsky súd pre ľudské práva zdôraznil, že tieto zásahy neboli založené na individuálnom posúdení bezpečnostného rizika. Neexistovali presvedčivé bezpečnostné dôvody, ktoré by odôvodnili takéto zásahy a menej invazívne alternatívy neboli využité. Súd preto dospel k záveru, že systematická povaha týchto dôkladných osobných prehliadok, uskutočňovaných bez reálnej bezpečnostnej nevyhnutnosti, prekročila hranicu ponížujúceho zaobchádzania v zmysle článku 3 Dohovoru a predstavovala zásah do ľudskej dôstojnosti sťažovateľa. Dostupné na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-238382>.

vznikne napätie alebo nepriateľstvo, personál sa snaží zabezpečiť, aby sa nestretávali a boli umiestnení v rôznych častiach ústavu. Podľa získaných informácií boli fyzické potýčky medzi obvinenými výnimočne a mnohí príslušníci ich osobne nezažili. Ak sa však incident predsa len vyskytne, najmä ak ide o zranenia alebo viditeľné následky bitky, prípad rieši aj preventívno-bezpečnostná služba.¹² V jednom rozhovore obvinený uviedol, že kvôli nedávnej bitke so spolubývajúcim na oddiele zmierneného režimu bol presunutý do štandardného režimu a očakával disciplinárny trest.

Osoby umiestnené vo väzbe uvádzali, že v prípade konfliktov medzi nimi personál reaguje a rieši situáciu pokojne. Zároveň uvádzali, že v prípade nedobrého spolunažívania na cele im bolo umožnené presťahovať sa na inú celu. Väčšinou ako dôvody uvádzali, že spolubývajúci mali nedostatočnú hygienu, alebo psychické problémy, ktoré ich rušili. Väčšina sa vyjadrila, tak ženy ako aj muži, že konflikty nemajú a snažia sa problémom vyhýbať.

Ak však nejaké konflikty vzniknú, príslušníci aj obvinení zhodne tvrdili, že najčastejším dôvodom sú krádeže. Referent režimu uviedol, že takéto veci riešia a aj udeľujú tresty, ale jeden obvinený v zmiernenom režime uviedol, že ochota riešiť tieto veci je minimálna a že jemu osobne poradil referent, aby si skrinku zamykal. NPM tím by preto rád zdôraznil, že prevencia konfliktov je kľúčová pre udržiavanie poriadku a bezpečnosti v ústave, a preto by sa situáciám, ktoré sú potenciálnym zdrojom konfliktov mala venovať osobitá pozornosť.

02.3. POUŽÍVANIE DONUCOVACÍCH PROSTRIEDKOV

Používanie donucovacích prostriedkov v ústave nie je podľa príslušníkov bežné. Ak k nemu dôjde, ide najčastejšie o **využitie hmatov a chvatov** v prípadoch, keď obvinený prejavuje agresivitu, odmieta plniť pokyny alebo ničí zariadenie. Toto potvrdzujú aj záznamy, ktoré obdržal NPM tím od vedenia ÚVV Bratislava. Každý takýto zásah je následne zaznamenaný formou úradného záznamu. Osoba, voči ktorej bol použitý donucovací prostriedok, je následne predvedená na zdravotné vyšetrenie, kde sa zhodnotí, či osoba pri zásahu neutrpela zranenia. Pri rozhovoroch obvinení **neuvádzali, že by dochádzalo k nadmernému alebo neodôvodnenému používaniu donucovacích prostriedkov**, resp. väčšina nemala osobnú skúsenosť okrem použitia pút aj opasku počas eskort.

Zároveň, v rámci rozhovoru referent režimu poznamenal, že na odbornom výcviku im hovorili, že konflikty treba riešiť najprv rozhovorom. Následne sa počas aktívnej činnosti téme použitia donucovacích prostriedkov venujú už len okrajovo, napr. v rámci školenia o zdravotnej pomoci alebo sebaobrany.

¹² Zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon, v znení neskorších predpisov, § 323 a nasl.: „Ak niekto napadne, ohrozí alebo urazí príslušníka ZVJS pri výkone jeho právomoci, môže ísť o trestný čin útoku na verejného činiteľa“.

NPM tím zaznamenal, že najčastejšími mimoriadnymi udalosťami sú pokusy osamovraždu, príp. úmrtie. Za obdobie posledných šiestich mesiacov, NPM tím obdržal dokumentáciu **k dvom prípadom pokusu o samovraždu**, pričom v oboch išlo o krvácanie v dôsledku reznej rany. V prvom prípade bol obvinený v čase nájdenia príslušníkmi pri vedomí a komunikoval, ale v druhom bol obvinený v bezvedomí. V oboch prípadoch bola privolaná rýchla zdravotná služba a obvinení boli eskortovaní do Univerzitnej nemocnice v Bratislava na Mickiewiczovej. V rámci zaužívaného postupu boli v oboch prípadoch obvinení prevezení do Nemocnice pre obv. a ods. v Trenčíne na základe rozhodnutia alebo odporúčania lekára civilného zariadenia.

Z viacerých rozhovorov s personálom aj osobami obmedzenými na osobnej slobode vyplýva, že k samovražedným pokusom dochádza najmä u osôb, ktoré vopred neprejavujú žiadne známky takýchto sklonov. Zároveň zdravotný personál poznamenal, že u nich vnímajú dve kategórie osôb, a to tých, ktorí pokusom o samovraždu chcú niečo dosiahnuť, a tých, ktorí to myslia vážne a chcú ju dokončiť.

V druhý deň monitorovacej návštevy sa NPM tím dozvedel od vedúceho výkonu väzby a trestu, že došlo k ďalšej mimoriadnej udalosti – príprave na pokus o samovraždu. Napriek tomu, že dotýčny obvinený neutrpel žiadne zranenia a nebolo potrebné volať RZP, ústav vyhodnotil situáciu ako závažnú a eskortoval obvineného do Nemocnice pre obv. a ods. v Trenčíne na psychiatrické oddelenie. Z rozhovoru vyplynulo, že cieľom eskorty do Trenčína bolo sledovanie stavu danej osoby a jej stabilizácia tak, aby sa zabránilo ďalším pokusom o samovraždu. Napriek tomu, NPM tím obdržal informácie od vedúceho výkonu trestu a väzby, že dotýčny sa po prevoze pokúsil o samovraždu aj v Nemocnici Trenčín. Ústav v danom prípade prijal viacero preventívnych opatrení, keďže sa jednalo o osobu blízku veku mladistvých (19r.) a zároveň bol predmetom vyšetrovania závažného zločinu. Komunikoval s ním aj ústavný psychológ a obvinený bol celý čas sledovaný, keďže sa nachádzal v bezpečnostnej cele, v rámci režimového opatrenia. Zároveň NPM tím obdržal sprostredkované informácie, že jeden z príslušníkov údajne tomuto mladistvému povedal, že keby toto urobil jeho dcére, tak by ho riadne zbil. Takéto vyjadrenie zo strany príslušníka považuje tím NPM za nevhodné za akýchkoľvek okolností.

Uvedené poukazuje na dôležitosť včasnej prevencie a aktívneho prístupu zisťovania psychického stavu u všetkých osôb obmedzených na osobnej slobode, obzvlášť v prípade zraniteľných skupín, akými sú napríklad mladiství alebo osoby blízke veku mladistvých. Dôsledný psychologický skríning pri nástupe a pravidelné monitorovanie rizikových faktorov u obvinených počas väzby môže významne prispieť k predchádzaniu mimoriadnych udalostí.

02.5. DISCIPLINÁRNE OPATRENIA

Pri porušení povinností a ústavného poriadku sú ukladané obvineným disciplinárne tresty.¹³ Monitorovací tím sa pri návšteve zameria aj na spôsob ich ukladania a primeranosť opatrení. Tresty sa ukladajú odstupňovane – od **pokarhania** (za menej závažné previnenia), cez **obmedzenie nákupov, prijímania balíkov, telefonovania alebo návštev**, až po najprísnejší trest – **uloženie samoväzby**, ktorý sa používa pri vážnom porušení poriadku alebo agresívnom správaní. **Najčastejšie ukladaným disciplinárnym trestom** zvykne byť podľa informácií poskytnutých v rozhovoroch **pokarhanie**, ktoré sa ukladá pri porušení menej závažných pravidiel. Disciplinárne opatrenia musia byť **primerané, zákonné a zdokumentované**. Obvinený má právo sa pred rozhodnutím o udelení disciplinárneho opatrenia vyjadriť.

Podľa dostupnej dokumentácie bol disciplinárny trest samoväzby udelený 19-krát (v prepočte skoro jedna tretina zo všetkých uložených disciplinárnych trestov obvineným) pričom vprevažnej väčšine išlo o toho istého obvineného (štyri-krát) alebo obvinenú (tri-krát). Psychológ potvrdil, že v prípadoch udelenia tohto trestu dochádza ku konzultácii a v niektorých prípadoch samoväzbu neodporučil, keďže ju považoval za neodôvodnenú.

Monitorovací tím sa stretol so zistením, že aj v prípade, že sa obvinený sebapoškodzuje, je možné mu za také konanie uložiť disciplinárny trest. Podľa informácií od vedúceho VT a VV, aj v tomto prípade sa vyjadruje psychológ, ktorý hodnotí spôsob sebapoškodenia a či je možné väzbu ospravedlniť. Sme názoru, že v takýchto prípadoch **by bolo vhodnejšie zvážiť psychologickú alebo psychiatrickú intervenciu, namiesto skúmania možnosti ukladania disciplinárnych trestov a vyvinenia sa.**

02.6. PREHLIADKY CIEL

Technické kontroly ciel sa vykonávajú približne trikrát do týždňa. Dvakrát ročne sa v ústave vykonávajú generálne prehliadky, pri ktorých sa prehľadávajú aj cely obvinených a zvyknú sa používať aj služobné psy. Personál uviedol, že počas týchto prehliadok sa snažia s osobnými vecami obvinených zaobchádzať tak, aby nedošlo k ich poškodeniu. Veci sú po prehliadke následne vrátené naspäť do skriniek. K uvedenému tvrdeniu pri rozhovoroch zaznievali kladné vyjadrenia, že pri prehliadkach k poškodeniu alebo rozhádzaniu ich vecí nedochádza. Zároveň viacerí potvrdili, že generálne prehliadky zahŕňajú aj dôkladnú osobnú prehliadku spolu s drepom.

ODPORÚČANIE PRE MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SR:

- Vyčleniť finančné prostriedky na nákup telesných skenerov alebo iných bezpečnostných technológií, ktoré umožňujú vykonávať osobné prehliadky spôsobom rešpektujúcim dôstojnosť osôb. **(do 12 mesiacov)**

¹³ Zákon o výkone väzby, §40 až 43.

ODPORÚČANIA PRE GR ZVJS:

- Do doby začatia používania telesných skenerov, nahradiť spôsob vykonávania dôkladných osobných prehliadok dvojkrokovou metódou. **(bezodkladne)**
- Zaviesť rodovo prispôsobený skrining pri prijímaní do väzby, najmä s ohľadom na zisťovanie výskytu sexuálneho násillia páchaného na ženách. **(bezodkladne)**
- Zvýšiť dostupnosť kontinuálneho vzdelávania pre príslušníkov GR ZVJS v oblasti používania donucovacích prostriedkov. **(priebežne)**

ODPORÚČANIE PRE ÚVV BRATISLAVA:

- V prípadoch, že sa obvinení sebapoškodzujú, prehodnotiť ukladanie disciplinárnych trestov za také konanie a pristupovať k takejto situácii z pohľadu ohrozenia mentálneho zdravia obvineného, a nie ohrozenia poriadku ústavu. **(priebežne)**
- Poučiť príslušníkov v ústave, aby sa nevyjadrovali k trestnej činnosti obvinených a odsúdených. **(priebežne)**

03 KONTAKT S VONKAJŠÍM SVETOM

Výbor CPT považuje **kontakt s vonkajším svetom za jeden z hlavných prvkov prevencie zlého zaobchádzania** počas väzby. Pravidelný kontakt so svetom mimo väzenského zariadenia znižuje riziko izolácie, zneužitia a posilňuje duševné zdravie zadržaných osôb. Tieto zásady treba podľa Výboru CPT aplikovať aj vo fáze vyšetrovania, kde je kontakt s obhajcom a rodinou mimoriadne dôležitý. Osoby vo väzbe (vrátane tých v kolúznej väzbe) majú mať zabezpečený pravidelný a zmysluplný kontakt s rodinou a blízkymi – prostredníctvom listov, telefonátov, videohovorov a návštev. Obmedzenie týchto kontaktov môže byť **prípustné len výnimočne, na základe konkrétnych a individuálnych dôvodov**. Výbor CPT opakovane upozorňuje, že zákaz kontaktu s rodinou, najmä telefonátov, by nemal byť automatickým disciplinárnym trestom. Ani v prípade samoväzby či disciplinárnych ciel nesmie dôjsť k automatickému prerušeniu kontaktu s rodinou alebo právnikom.

03.1. PRÍSTUP K PRÁVNEJ POMOCI

Prístup k právnikovi má byť umožnený od začiatku trestného stíhania, a to v dôvernom prostredí bez prítomnosti personálu. Za dobrú prax považuje CPT aj možnosť bezplatných videohovorov, najmä tam, kde sú osobné návštevy obmedzené z dôvodov vzdialenosti, bezpečnosti alebo iných okolností. Prístup k právnej pomoci bol podľa zistení monitorovacieho tímu zabezpečený v súlade so zákonom a bez výrazných nedostatkov. Obvinené osoby počas rozhovorov uvádzali, že im bol pridelený obhajca ex offio alebo mali

možnosť kontaktovať vlastného, súkromne zvoleného obhajcu. Viacerí obvinení potvrdili, že s obhajcom komunikujú pravidelne a bez zásadných prekážok. Zaznamenané odpovede nenaznačovali systematické problémy v oblasti prístupu k obhajobe, čo hodnotíme pozitívne.

03.2. NÁVŠTEVY

Návštevná miestnosť: detský kútik

Dospelí obvinení majú právo prijať návštevu najmenej raz za kalendárny mesiac v trvaní dvoch hodín. Návšteva sa môže uskutočniť formou fyzickej návštevy alebo formou videonávštevy. Ak je doba návštevy rozdelená na dve jednogodinové návštevy, tak jedna hodina musí byť uskutočnená formou videonávštevy. Ak má obvinený nepľnoleté deti, má právo na ďalšiu videonávštevu s nimi v trvaní najmenej jednej hodiny.¹⁴ O videonávštevy môžu obvinení požiadať prostredníctvom žiadanky a uskutočňujú sa v rámci hodín na ne vyčlenených.

V rámci návštevy obvinení taktiež poznamenali, že by uvítali možnosť **tzv. intímnych návštev po vzore iných krajín**. Ako dôvod uviedli, že by im to pomohlo hlavne z psychického hľadiska a ľahšie by im ubiehal čas v ústave. Tzv. intímne návštevy sú povolené v krajinách Francúzska, Nemecka, Španielska, Holandska, Švédska. Na základe rozhodnutia ústavného súdu v Taliansku z januára 2024 sa tento rok uskutočnila prvá intímna návšteva medzi odsúdeným a jeho partnerkou. Zároveň v rámci návštevy NPM Srbska členovia NPM Slovensko mali možnosť vstúpiť do zariadenia na výkon trestu a výkon väzby apozrieť si aj časti vyčlenené pre intímne návštevy, ktoré sú v Srbsku povolené.¹⁵

03.3. TELEFONOVANIE, KOREŠPONDENCIA A PRIJÍMANIE BALÍKOV

Miestnosť pre kontaktné návštevy

Väčšina obvinených zhodne potvrdila, že v priebehu troch dní od nástupu mali možnosť telefonovať a dostali aj nástupný kredit v sume 2 EUR. Telefonovanie je **v zmiernenom režime** spravidla umožnené denne bez časového limitu (takým spôsobom, aby neobmedzil ostatných obvinených), za predpokladu, že má obvinený dostatočný kredit. Obvinený **v štandardnom režime** v oblasti telefonovania potvrdili možnosť telefonovať podľa dostupného kreditu maximálne 120 minút denne, s výnimkou osôb umiestnených v kolúznei väzbe. Písomný kontakt, či prijímanie balíkov označili za bezproblémové – zásielky si posielajú každý týždeň. Obálky a známky sú dostupné buď u referentov alebo v bufete.

Viacerí obvinení tvrdili, že telefonovanie cez telefón na cele je príliš drahé. V tejto súvislosti sa osobitne obvinení sťažovali na bloku B v zmiernenom režime, že nemajú možnosť videohovorov tak, ako na iných blokoch, keďže tam chýba potrebné zariadenie na takýto typ komunikácie. **NPM tím v tejto súvislosti vedenie ÚVV Bratislava vyzýva, aby túto situáciu riešila a umožnila aj obvineným**

¹⁴ Zákon o výkone väzby, § 19 ods. 3.

¹⁵ Viac informácií tu: <https://vop.gov.sk/pracovna-cesta-v-belehrade/> (6.8.2025).

umiestneným v bloku B využívať videohovor, a tým odstrániť aj vnímaný pocit nerovnosti medzi obvinenými.

Kópia

03.4. KOLÚZNA VÄZBA

Obvinené osoby umiestnené do kolúznej väzby podliehajú osobitnému režimu kontaktu s vonkajším svetom. Podľa zákona o výkone väzby platí, že v prípade kolúznej väzby možno obvinenému obmedziť právo na prijímanie a odosielanie zásielok, telefonovanie a prijímanie návštev, ak je to nevyhnutné na dosiahnutie účelu väzby, t. j. na zabránenie ovplyvňovania svedkov alebo marenia dôkazov. O takomto obmedzení rozhoduje orgán činný v trestnom konaní alebo súd, ktorý väzbu nariadil. Obvinený v kolúznej väzbe teda môže telefonovať alebo prijímať návštevy len so súhlasom príslušného orgánu a spravidla za prítomnosti vyšetrovateľa alebo povereného príslušníka ZVJS. Monitorovací tím zaznamenal, že takéto obmedzenia majú výrazný vplyv na psychický stav obvinených, ktorí sú teda často izolovaní nielen fyzicky, ale aj sociálne.

Jeden z obvinených, ktorý bol umiestnený v štandardnom režime v kolúznej väzbe posledné dva mesiace uviedol, že v dôsledku prebiehajúceho vyšetrovania nemá kontakt so svojou manželkou, a tým pádom ani s deťmi, keďže ona ich má v starostlivosti. Takéto odlúčenie a obmedzenie kontaktu s maloletými deťmi môže byť v zásadnom rozpore s najlepšími záujmami dieťaťa a zároveň prispieť k negatívnemu dopadu na obvinenú osobu, špeciálne v kolúznej väzbe, ktorá je príznačná zvýšenou izoláciou od vonkajšieho sveta. Obvinený tiež uviedol, že dochádza k výraznému zdržaniu pošty, v rozpätí dva až tri týždne, v porovnaní so zmierneným režimom, kde bol predtým a kde trvalo doručenie približne dva – tri dni.

Pri zaobchádzaní s osobami umiestnenými do kolúznej vyšetrovacej väzby je mimoriadne dôležité, aby ústav a jeho personál **aktívne prispievali k zmierňovaniu negatívnych dopadov izolácie**, ktorú tento typ väzby prirodzene prináša. Aj keď kontakt s vonkajším svetom môže byť dočasne obmedzený zo zákonných dôvodov, ústav by mal hľadať spôsoby, ako možno zmierniť izoláciu aspoň vo vzťahu k vnútornému prostrediu ústavu. Zamestnanci by mali byť zároveň vyškolení na rozpoznávanie rizík spojených s dlhodobou izoláciou, ako sú depresívne alebo úzkostné stavy, a prispôbovať režim jednotlivca tak, aby sa minimalizovalo riziko zhoršenia jeho psychického stavu. Je preto dôležité **zachovať primeranú komunikáciu s blízkymi, predovšetkým maloletými deťmi, a právny zástupcom, a to spôsobom, ktorý minimalizuje negatívne dopady izolácie kolúznej väzby a zabezpečuje dodržiavanie základných práv.**

ODPORÚČANIE PRE MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SR:

- Vypracovať analýzu potrieb v súvislosti s umožnením tzv. intímnych návštev v ústavoch pre obvinených a odsúdených a zväziť prípravu legislatívnej zmeny. **(priebežne)**

04 REŽIM DŇA A AKTIVITY

Kuchynka so spoločenskou miestnosťou: zmiernený režim

Chodba: štandardný režim

Výbor CPT v najnovšej správe Slovenskej republiky pozitívne hodnotí snahu o rozšírenie zmierneného režimu väzby. Negatívne však hodnotí štandardný režim väzby, ktorý podľa výboru ostáva pre väčšinu obvinených veľmi jednotvárný – osoby trávajú až 23 hodín denne zamknuté v cele, s minimálnou ponukou aktivít. CPT odporúča, aby každá osoba vo väzbe mala možnosť tráviť aspoň osem hodín denne mimo cely pri zmysluplných aktivitách (práca, vzdelávanie, šport).¹⁶ Režim dňa by mal byť flexibilne prispôsobený individuálnym potrebám, pričom osobitná pozornosť má byť venovaná osobám vo vyššom veku, so zdravotným znevýhodnením alebo psychickými ťažkosťami. CPT v tejto súvislosti zdôrazňuje potrebu rešpektovania vekových, zdravotných a iných špecifických okolností pri plánovaní denného režimu.¹⁷

Oddiel so zmierneným režimom väzby je určený pre obvinené osoby, u ktorých boli vyhodnotené priaznivé osobnostné, bezpečnostné a procesné faktory umožňujúce voľnejší režim výkonu väzby. Obvinený môže byť zaradený do oddielu so zmierneným režimom¹⁸, ak jeho správanie a ďalšie okolnosti nasvedčujú, že nie je potrebné, aby bol držaný v bežnom (štandardnom) režime. V tomto oddiele sa môžu obvinení pohybovať vo väčšej miere mimo cely v rámci oddielu, majú prístup k väčšiemu množstvu aktivít, voľnočasovým činnostiam, ako aj k častejšiemu kontaktu s personálom alebo referentmi špecialistami. Zmiernený režim zároveň umožňuje väčšiu mieru samostatnosti, vrátane využívania priestorov kuchynky, resp. kultúrnej miestnosti, a posilňuje zodpovednosť obvinených za dodržiavanie poriadku. Monitorovací tím v rámci návštevy zaznamenal, že v oddieloch so zmierneným režimom bola uvoľnenejšia atmosféra.

Oddiel so štandardným režimom väzby je základným režimom, do ktorého sú obvinené osoby umiestňované, pokiaľ neboli zaradené do zmierneného režimu. V štandardnom režime sú podmienky výkonu väzby sprísnené – obvinené osoby trávajú väčšinu dňa uzamknuté vo svojich celách a ich pohyb mimo cely, ako aj účasť na voľnočasových či vzdelávacích aktivitách, je obmedzená. Denný režim je pevne stanovený, so zníženým počtom kontaktov s inými obvinenými a s obmedzeným prístupom k činnostiam, ktoré by podporovali sociálnu interakciu, osobnostný rozvoj alebo fyzickú aktivitu. Tento režim sa vzťahuje najmä na osoby, u ktorých neboli splnené podmienky na zaradenie do zmierneného režimu, alebo ktoré si závažnejším spôsobom porušili povinnosti vyplývajúce z výkonu väzby. Monitorovací tím pri rozhovoroch zistil **rozdiely v miere dostupnosti a rozmanitosti aktivít medzi zmierneným a štandardným režimom**. Monitorovací tím NPM zároveň vníma potrebu zabezpečiť, aby aj v štandardnom režime boli dostupné zmysluplné aktivity, ktoré by zmierňovali negatívne dopady dlhodobého pobytu v izolácii, v súlade s vyššie uvedenými medzinárodnými štandardmi.

¹⁶ Výbor CPT – CPT/Inf (2025) 09 - Správa CPT z návštevy Slovenskej republiky od 28. novembra do 8. decembra 2023, Štrasburg 2025. Dostupné na: <https://rm.coe.int/1680b52d45>.

¹⁷ Viď viac: Výbor CPT - CPT/Inf/E (2002) 1 – Rev. 2015, Správa CPT o štandardoch – Hlavné časti zo všeobecných správ CPT, najmä kapitola „Aktivity a režim odsúdených“, Štrasburg 2002.

¹⁸ Zákon o výkone väzby, § 21 ods. 6.

04.1. PONUKA AKTIVÍT A VZDELÁVANIA

Telocvična

Ponukové listy s aktivitami sú pripravené na mesačnej báze, pričom musia zohľadniť režimové zaradenia. Referent špecialista, zodpovedný za prípravu kultúrno-osvetovej činnosti, potvrdil, že pre obvinené ženy sa robia ponukové listy samostatne. Tieto sú zavesené na nástenke, pričom podotkol, že ten kto nevie čítať sa o ich obsahu väčšinou dozvie od spolubývajúcich alebo tzv. brigádira (obvinený z daného oddielu, ktorý vypomáha referentom pri aktivitách a udržiavaní poriadku na oddiele). Referent špecialista doplnil, že je veľký záujem o turnaje, nedávno mali štefánsky ping-pongový turnaj a v marci plánujú šachový. Ako sám poznamenal, organizovať takéto aktivity pre obvinených na štandardnom režime je zložité z dôvodu ich zaradenia a nemožnosti ich spájať sinými skupinami obvinených. Dodal, že sa ale snaží uprednostniť vybavenie žiadaniek od osôb v štandardnom režime, keďže si je vedomý, že majú obmedzené možnosti. Taktiež pri organizácii podujatí abesied s externými subjektami, ako sú anonymní alkoholici, osobnosti z oblasti kultúry alebo rôznych spoločenských tém, sa musí kúčasti obvineného v štandardnom režime vyjadriť aj PBS, aby sa predišlo kontaktu spoluobvinených v konkrétnej veci. V rámci ústavu sú obvinení za obzvlášť závažný zločin označení bielou páskou a ostatní čiernou. Pravidlo je, že bieli sa nesmú stretávať s čiernymi.

V rámci vzdelávania prebieha v ústave kurz slovenského jazyka pre cudzincov, ako aj kurz pre negramotných. Vzdelávanie je pomerne limitované práve z dôvodu nepredvídateľnosti dĺžky pobytu danej osoby vo väzbe. Tento aspekt vyhodnotil negatívne aj referent špecialista, čo mu sťažuje plánovanie aktivít. V prípade mladistvých rieši povinnú školskú dochádzku pedagóg vzdelávania.

V priestoroch ústavu je aj kaplnka, kde pôsobí väzenský kaplán. Ústav taktiež navštevuje evanjelický kňaz. Na základe rozhovorov, jeden z obvinených uviedol, že kaplána videl aj bol na bohoslužbe raz, keď bol v zmiernenom režime, ale odkedy je na štandardnom, nemal tú možnosť. Podľa referenta špecialistu a vedúceho ÚVV je osobám moslimského vierovyznania automaticky pridelená vhodná strava a majú schválené aj modlitebné koberčeky pre modlenie sa na cele.

Bežnou súčasťou denného režimu v zmiernenom aj štandardnom režime je podľa obvinených sledovanie televízie, hranie kariet a hier a niektorí využívajú prístup do telocvične, alebo ústavnú knižnicu. Ako uviedol obvinený na štandardnom režime, môže ju využívať na základe žiadanky raz do mesiaca. Niektorí však uviedli, že prespia celý deň, čo môže naznačovať aj nedostatok možnosti zapojiť sa do stimulujúcich aktivít. Viacerí tiež uviedli, že ponuka aktivít im nepríde dostatočne zaujímavá, aby sa do nej zapojili. Referent špecialista spomenul aj možnosť zabezpečenia umeleckých potrieb v prípade nadaného obvineného, avšak z jedného rozhovoru vyplynulo, že obvinený o takýto materiál žiadal, ale stále ho nedostal.

04.2. VYCHÁDZKY

Obvinení v zmiernenom režime chodia na vychádzky každý deň, ale nie všetci majú záujem. Zásadným rozdielom oproti štandardnému

režimu je prístup na ihrisko, kde si môžu obvinení zahrať futbal, nohejbal a iné loptové hry, čo hodnotili veľmi pozitívne. V **štandardnom režime** viacerí obvinení potvrdili, že majú možnosť zúčastňovať sa vychádzok, avšak len na vychádzkové dvorce. Niektorí obvinení chodia pravidelne, iní len príležitostne. Obvinená v štandardnom režime podotkla, že môže chodiť na vychádzky len s odsúdenými ženami z dôvodu jej zaradenia.

04.3. PRÁCA

Podľa aktuálnej právnej úpravy majú **obvinené osoby vo väzbe možnosť vykonávať prácu, ak s tým vyjadria súhlas**.¹⁹ Zákon teda umožňuje obvineným zaradiť sa do pracovných činností už počas väzby, za predpokladu splnenia zákonných podmienok. V praxi však táto možnosť ostáva nevyužitá. Z rozhovorov s obvinenými vyplynulo, že práca im v ústave ponúknutá nebola a žiadna z opýtaných osôb sa pracovnej činnosti nezúčastňovala. Referent špecialista podotkol, že v minulosti obvinené ženy prišivali gombíky. Nebola to však platená práca, ale dostávali za to disciplinárne odmeny.

Niektorí obvinení uviedli, že by o prácu záujem mali. Zistenia poukazujú na potrebu aktívneho vytvárania pracovných príležitostí aj pre obvinené osoby, čo by mohlo prispieť k zmysluplnému tráveniu času a v mnohých prípadoch aj k zlepšeniu ich finančnej situácie.

ODPORÚČANIE PRE GR ZVJS:

- Sprístupniť možnosť práce okrem odsúdených aj pre väzobne stíhané osoby. **(priebežne)**

ODPORÚČANIA PRE ÚVV BRATISLAVA:

- Zaviesť systematickú a pravidelnú ponuku zmysluplných aktivít pre osoby v štandardnom režime väzby s ohľadom na osobitné potreby mužov a žien. **(priebežne)**

05 ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ

Zdravotné stredisko v ústave zabezpečuje primárnu zdravotnú starostlivosť pre obvinené a odsúdené osoby, ako aj pre príslušníkov. Skladá sa zo štyroch lekárov a štyroch zdravotných sestier, ktorí poskytujú starostlivosť nielen obvineným a odsúdeným, ale aj príslušníkom ZVJS. Taktiež majú v ústave psychiatricku, stomatológa a pľúcnu lekárku (RTG).

Z monitorovacej návštevy vyplynulo, že ústav má nastavenú spoluprácu so zdravotníkymi špecialistami na dohodu, a to neurológom a kožným lekárom. Ústav disponuje vlastným RTG prístrojom. Zabezpečená je aj spolupráca s gynekologickou

¹⁹ Zákon o výkone väzby, §32 ods. 1.

ambulanciou, kde sú v prípade potreby vyšetrenia predvádzané obvinené ženy. V pracovných dňoch je zdravotná starostlivosť dostupná denne od 7:00 do 18:00. V prípade víkendov alebo sviatkov je zabezpečené riešenie akútnych zdravotných ťažkostí prostredníctvom RZP. Zdravotná dokumentácia bola vedená štandardne.

V prípade podozrenia na zlé zaobchádzanie (napr. po eskortách alebo bitkách medzi obvinenými) je realizované vyšetrenie a zdravotný personál spolupracuje s preventívno-bezpečnostnou službou. Zranenia sú zaznamenávané aj referentmi režimu a porovnávané s lekársym nálezom. Prípady sexuálneho násillia podľa informácií personálu neboli evidované, resp. nie v nedávnej dobe.

05.1. PRÍSTUP K ZDRAVOTNEJ STAROSTLIVOSTI

Prístup k základnej zdravotnej starostlivosti bol vo väčšine prípadov hodnotený **negatívne, pričom sa osoby sťažovali hlavne na dlhé čakacie doby, kým sa dostanú k lekárovi**. Prístup k zdravotnej starostlivosti je podľa rozhovorov sprostredkovaný najčastejšie cez referenta na základe podanej žiadanky. Viacerí obvinení uviedli, že keď požiadali o návštevu lekára, boli zvyčajne vybavení až o niekoľko týždňov. Jeden obvinený tvrdil, že si podal tri žiadanky, a až keď nebol schopný ísť na ranné sčítanie, poskytli mu paralen, ale lekárovi sa vôbec nedostal. Ten istý vyhlásil, že asi berú podľa „dôležitosti“ a spomínal, že v prípade jeho spolubývajúceho musel zasiahnuť už referent, ktorý ho osobne odviezol na zdravotné stredisko a potom obvineného zobrali ako urgentný prípad.

Tí, ktorí boli aj v iných ústavoch, zhodne tvrdili, že prístup k zdravotnej starostlivosti je tu najhorší. Jeden sa vyjadril že tu nie je žiadne zdravotné stredisko, ale ďalší poznamenal, že je to aj tým, že je tu veľa ľudí, resp. ústavom prejde veľa ľudí. Monitorovací tím NPM by rád upozornil na fakt, že zdravotné stredisko poskytuje starostlivosť aj príslušníkom, čo v nemalej miere prispieva k objemu práce.

Taktiež v rámci rozhovorov viackrát zaznelo, že zdravotný personál je v rámci komunikácie s obvinenými nepríjemný a vybavuje ich často snezáujmom. Zazneli tiež pripomienky k dostupnosti liekov – niektorí obvinení uviedli, že majú väčšiu šancu dostať sa k liekom na oddiele, než na zdravotnom stredisku. Viacerí obvinení tiež spomenuli, že sa objavuje obchodovanie s liekmi medzi obvinenými.

05.2. DUŠEVNÉ ZDRAVIE

V ÚVV Bratislava pôsobí osem psychológov, ktorí sa venujú rôznorodej agende a pracujú aj na výstupnom oddieli. Konzultácia so psychológom je súčasťou vstupnej prehliadky po nástupe do väzby, a nasleduje vždy po zdravotnej prehliadke. V rámci nej, vykoná psychológ aj tzv. psychologický skrining (SBQ dotazník) – zisťuje riziko samovraždy, sociálnu a podpornú sieť (rodinné kontakty). Výsledky skriningu sú zaznamenané a odovzdané riaditeľovi. Vo **všeobecnosti majú o psychologickú pomoc väčší záujem obvinené osoby**, keďže podľa psychológa prežívajú väčší stres. Odsúdení majú

zvyčajne praktické otázky, ako je zaradenie do práce a pod. Psychológovia v ÚVV taktiež poskytujú konzultácie príslušníkom zboru.

Odsúdení a obvinení môžu psychológa vyhľadať prostredníctvom žiadanky. Rozhovory s obvinenými a odsúdenými sa vedú v špeciálnych miestnostiach na väzbe alebo vo vyšetrovacích miestnostiach. Prebiehajú vždy individuálne, bez prítomnosti iných osôb, nanajvýš s tlmočníkom, ak je to potrebné. Podľa hlavného psychológa, témami rozhovorov bývajú najčastejšie problémy s adaptáciou (šok po uväznení), kontakty s rodinou a spôsob komunikácie (napr. odmietnutie zo strany rodiny), závislosti na rôznych návykových látkach, problémy so spánkom alebo medziľudské konflikty. Psychológovia vyhodnocujú aj predošlú psychiatrickú anamnézu a pracujú s údajmi z predchádzajúcich umiestnení, ak bola osoba vo väzbe alebo výkone trestu v inom ústave. Táto počiatočná intervencia slúži na základné zhodnotenie psychického stavu osoby, identifikáciu rizikových faktorov vrátane možného samovražedného správania, ako aj na prípadné odporúčanie ďalšej psychologickej alebo psychiatrickej starostlivosti.

Psychológ taktiež potvrdil, že sa objavuje aj šikana medzi spolubývajúcimi na cele, ale ak osoba neprehovorí, identifikuje sa to veľmi ťažko. Taktiež podotkol, že sexuálne násilie sa momentálne neobjavuje, aj keď v minulosti mali indície. V rámci rozhovorov s personálom ÚVV zaznievalo, že poznatky a indície ohľadom psychického stavu obvinených však priebežne zbiera celý personál a ak sa dozvedia o niekom, že má problémy, nahlasujú to priamo psychológom. NPM tím takýto prístup hodnotí pozitívne, keďže **včasné zachytenie duševných ťažkostí v tomto štádiu zohráva dôležitú preventívnu úlohu** a umožňuje ústavu prijať primerané opatrenia na ochranu zdravia a života obvinenej osoby.

NPM tím v rámci rozhovorov s obvinenými zaznamenal len pozitívne hodnotenia vo vzťahu k poskytovanej psychologickej pomoci. Väčšina z dopytovaných túto pomoc využila viac než len raz.

V oblasti duševného zdravia ďalej ústav spolupracuje aj s psychiatrickou, ktorá dochádza do ústavu dvakrát týždenne. NPM tím obdržal niekoľko negatívnych vyjadrení na starostlivosť a dostupnosť psychiatrických služieb v ústave. V praxi býva psychologická konzultácia často prvým krokom, na základe ktorej psychológ posudzuje potrebu prípadného psychiatrického vyšetrenia. Vo vážnejších prípadoch je psychiatrická starostlivosť zabezpečovaná formou konzultácií s psychiatrom z Nemocnice pre obvinených a odsúdených v Trenčíne, ktorý okrem posúdenia zdravotného stavu poskytuje aj odborné odporúčania na ďalší manažment psychiatrických pacientov.

ODPORÚČANIE PRE GR ZVJS:

- Prehodnotiť nastavenie systému poskytovania zdravotnej starostlivosti v ústavoch, najmä vzhľadom na prax, kedy ústavní lekári poskytujú starostlivosť aj príslušníkom ZVJS. Tento model zvyšuje objem práce a môže negatívne vplývať na

dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre osoby vo väzbe a vo výkone trestu. Ako možné riešenia by mohlo byť buď zabezpečenie samostatných zdravotníckych kapacít pre príslušníkov ZVJS, alebo posilnenie personálnych kapacít v rámci ústavných zdravotníckych pracovísk tak, aby nedochádzalo k oslabeniu dostupnosti zdravotnej starostlivosti pre osoby obmedzené na slobode. **(do 12 mesiacov)**

06 ZRANITELNÉ SKUPINY – ŽENY VO VÄZBE

Ženy predstavujú vo výkone väzby osobitne zraniteľnú skupinu, ktorej potreby si vyžadujú diferencovaný prístup. V čase monitorovacej návštevy NPM tímu bolo v ÚVV Bratislava prítomných spolu 11 žien. Ženy vo väzbe čelia osobitným rizikám, najmä ak ide o tehotné ženy, matky alebo ženy so skúsenosťou s násilím. Výbor CPT aj ďalšie medzinárodné inštitúcie opakovane poukazujú na potrebu rodovo citlivého prístupu, ktorý zohľadňuje špecifické zdravotné, hygienické a psychosociálne potreby žien. Zistenia monitorovacieho tímu poukazujú na to, že tieto potreby nie sú vždy v plnej miere reflektované v režime väzby a dostupných služieb, čo zvyšuje riziko negatívnych dopadov väzby na tieto zraniteľné skupiny.

Zákon o výkone väzby upravuje aj špecifiká výkonu väzby u žien. Ubytovacia plocha pre obvinenú ženu nesmie byť menšia ako 4 m², pričom v prípade tehotných žien sa tento štandard nesmie znížiť. Ženám vo väzbe musí byť zabezpečená možnosť denného sprchovania, čím sa zohľadňujú špecifické hygienické potreby. Tehotným obvineným ženám nemožno uložiť určité disciplinárne tresty, konkrétne trest zákazu nákupov, samoväzby a celodenného umiestnenia do disciplinárnej cely. Tieto ustanovenia odzrkadľujú potrebu osobitne citlivého prístupu k ženám vo väzbe, predovšetkým ak ide o tehotné ženy alebo matky, pričom cieľom je minimalizovať zdravotné a psychologické riziká, ktoré sú s väzobným zaistením spojené.

06.1. TEHOTNÉ ŽENY VO VÄZBE

V súčasnosti sa výkon trestu tehotnej ženy odkladá, prípadne prerušuje. **V prípade, ak je tehotná žena vo väzbe, neexistuje osobitný režim, na základe ktorého by sa napr. väzba tehotnej ženy nahrádzala.** Vzniká preto paradoxná situácia, že ak je tehotná žena vo väzbe, túto vykoná a to pri aplikácii princípu prezumpcie neviny. Následne po svojom odsúdení jej bude súdom výkon trestu odňatia slobody odložený alebo prerušený. Právoplatne odsúdená žena tak má priaznivejší procesný režim ako tehotná žena vo väzbe, na ktorú sa aplikuje prezumpcia neviny. Zákon o výkone väzby sa tehotenstvu venuje len okrajovo, a to otázke ubytovania a disciplinárneho trestu. Neupravuje však špecifické podmienky pre tehotné ženy. To vedie k rozdielnemu zaobchádzaniu, ktoré je prípustné len ak sleduje legitímny cieľ a je primerané. V súvislosti s touto skutočnosťou uvádzame, že verejný ochranca práv navrhuje zaviesť **právnú úpravu prerušenia väzby pre tehotné ženy, prípadne preferencie alternatív k väzbe v prípade tehotných žien.** Z rozhovoru s riaditeľom ústavu vyplynulo, že v ústave medzi obvinenými ženami už dávno nebola tehotná žena.

06.2. KONTAKT OBVINENÝCH MATIEK S DEŤMI

Monitorovací tím nepovažuje za postačujúcu všeobecnú súčasnú právnu úpravu, ktorá v prípade, že je obvinená osoba rodičom maloletého dieťaťa, rozširuje možnosti kontaktu s dieťaťom len o jednu hodinu videonávštevy mesačne navyše. Takéto opatrenie je nedostatočné, pretože nereflektuje osobitné potreby a situáciu matiek vo väzbe, ani právo dieťaťa na pravidelný a kvalitný kontakt s matkou. Vzťah medzi matkou a dieťaťom je často intenzívny a citovo nenahraditeľný, najmä ak ide o deti v predškolskom alebo mladšom školskom veku, pre ktoré môže byť odlúčenie traumatizujúce. V tejto súvislosti by mali byť vytvorené osobitné podmienky umožňujúce častejší a kvalitnejší osobný kontakt s deťmi – vrátane špeciálne upravených návštevnych miestností, dlhších návštev bez fyzických bariér a podpory interaktívneho kontaktu s dieťaťom. Zároveň je potrebné legislatívne rozšíriť rozsah povolených návštev nad rámec jednej dodatočnej videonávštevy tak, aby zohľadňoval reálne potreby matiek a ich detí.

ODPORÚČANIA PRE MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SR:

- Zaviesť právnu úpravu prerušenia väzby pre tehotné ženy, prípadne preferencie alternatív k väzbe v prípade tehotných žien. (priebežne)
- Iniciovať legislatívne zmeny, ktorými sa rozšíria a spresnia podmienky kontaktu matiek vo väzbe s ich maloletými deťmi. (priebežne)

07 PODÁVANIE SŤAŽNOSTÍ A KONTROLNÉ MECHANIZMY

Výbor CPT vo svojej poslednej správe adresovanej Slovenskej republike vyhodnotil systém podávania sťažností v zariadeniach ako funkčný – s tým, že obvinení a odsúdení sa môžu sťažovať riaditeľovi, generálnemu riaditeľovi ZVJS, prokurátorom či podávať podnety verejnému ochrancovi práv. Prokurátorské kontroly sa vykonávajú každé tri mesiace. Záznamy o sťažnostiach sú vedené dôsledne a osoby sú informované o výsledku.

Na základe rozhovorov s obvinenými osobami v oboch režimoch väzby monitorovací tím vyhodnotil, že informovanosť o možnostiach podávania sťažností a využívanie tohto nástroja na ochranu práv je veľmi individuálne. Mnohí obvinení síce deklarovali, že sťažnostný mechanizmus poznajú, no v praxi ho nevyužívajú, a to buď z dôvodu **nedôvery v jeho účinnosť, nedostatku informácií, alebo z dôvodu, že nechcú vytvárať problémy**. Pri rozhovoroch zaznelo, že schránky na chodbách evidujú, ale nevyužívajú, prípadne im nie je jasný ďalší postup po vhození sťažnosti do schránky. Väčšina skúseností so sťažnostným mechanizmom bola sprostredkovaná, ateda, že buď spolubývajúci alebo osoby na oddiely využili túto možnosť, ako napr. jeden obvinený, ktorý podal žiadosť o rozhovor s riaditeľom a ten sa uskutočnil o dva týždne. Jeden obvinený potvrdil, že bol so svojou sťažnosťou u riaditeľa, aj u jeho zástupcu, ale že sa nič nevyriešilo,

a preto to chce posunúť médiám. Vedúci ÚVV uviedol, že v poslednom roku boli schránky prakticky prázdne.

Obvinení zhodne uvádzali, že sa s **dozorovým prokurátorom nikdy nestretli**. Táto skutočnosť sa javí ako problematická, keďže práve prokurátor má dohliadať na zákonnosť výkonu väzby. Z poskytnutej dokumentácie za posledný rok vyplýva, že prokurátorské previerky v ústave boli realizované pravidelne.

ODPORÚČANIE PRE ÚVV BRATISLAVA:

- Zabezpečiť zrozumiteľné informovanie, zohľadňujúce rozdielne potreby, všetkých obvinených o ich právach a o možnostiach podávania sťažností. **(priebežne)**

08 MATERIÁLNE PODMIENKY

08.1. CELY

Cela

V období rokov 2015 až 2018 prešiel ústav komplexnou rekonštrukciou vnútorných aj vonkajších priestorov, ktorá odstránila dlhodobo nepriaznivý technický stav objektov a zariadení ústavu a zároveň sa vytvorili vyhovujúcejšie podmienky pre osoby umiestnené v ústave. Monitorovací tím prešiel všetky priestory a vyhotovil z nich fotodokumentáciu. Cely sú vybavené vsúlade so základnými štandardmi, pričom sú 2 alebo 4 miestne, svlastným oddeleným sociálnym zariadením a zabudovanou sprchou, posteľou, stoličkou, stolom a úložným priestorom (skriňou a policami).

Každá cela má hlásku a telefón. V celách sa kúri podlahovým kúrením a v lete sa vetranie zabezpečuje cez pootvorené okná, ktoré sú zamrežované. Podľa prevažnej časti vyjadrení od obvinených, v lete je na celách veľmi teplo, preto sa vyzliekajú do tričiek, zatiaľ čo v zime je chladno. V čase monitorovacej návštevy NPM sa väčšina sťažovala hlavne na zimu, prípadne veľkú zimu. Taktiež osoby umiestnené v štandardnom režime potvrdili, že dostávajú tri-krát denne teplú vodu na kávu alebo čaj. Viacerí obvinení mali k dispozícii tak vlastnú TV, ako aj ventilátor, prípadne strojček a pod. Zhodne popisovali niekoľkotýždňový postup zahŕňajúci žiadosť, jej schválenie, následné zaslanie spotrebiča, jeho kontrola a poplatok za kontrolu, až tak jeho obdržanie.

08.2. HYGIENA

Prístup k pitnej vode bol zabezpečený, sprchovanie prebiehalo v ústave podľa rozvrhu (spravidla dvakrát týždenne v prípade mužov a každý deň v prípade žien).²⁰ Obvinení muži spomínali, že napríklad, keď je niekto chorý, môže sprchu používať častejšie. Viaceré osoby by uvítali častejšiu možnosť osobnej hygieny (obvinení uvádzali, že sprchovanie počas leta je príslušníkmi aj mužom povolené častejšie). Hygienické potreby sú obvineným poskytnuté pri nástupe do väzby. Viacerí uviedli, že ich dokupujú z vlastných prostriedkov, ak si chcú

²⁰ Zákon o výkone väzby, §16 ods. 7.

zabezpečiť kvalitnejšiu hygienu. Hygienické potreby poskytované z ústavu však postačujú na základnú hygienu.

08.3. STRAVA

Z rozhovorov s obvinenými osobami vyplynulo, že skúsenosti so stravou vo väzobnom ústave boli rôznorodé. Viacerí obvinení opísali stravu ako „v poriadku“ alebo „v pohode“ a neuvádzali žiadne závažné nedostatky. Iní sa sťažovali na kvalitu alebo typ surovín, pričom zazneli výhrady, že dostávajú hlavne cestoviny, prípadne, že by také jedlo ani psovi nedali. Niektorí obvinení spomenuli, že si v bufete nakupujú preto, aby neboli hladní, ale je to veľmi drahé. Tieto zistenia poukazujú na rozdielne skúsenosti a vnímanie kvality stravy. Monitorovací tím osobne kontroloval aj ochutnával stravu poskytovanú v deň návštevy. **Monitorovací tím ju vyhodnotil ako postačujúcu a bez závad.**

08.4. BUFET

Z rozhovorov s obvinenými osobami vyplynuli viaceré výhrady týkajúce sa fungovania ústavného bufetu. Najčastejšou pripomienkou boli vysoké ceny tovarov, ktoré sú podľa nich **raz tak vysoké ako vonku**, navyše podľa viacerých osôb je tovar jednotvárný – napríklad cena tabaku je okolo 11,- EUR, kuracie prsia 1kg 15 až 18 EUR, cukor 2,50 EUR, alebo deodorant 7,90 EUR a pod.

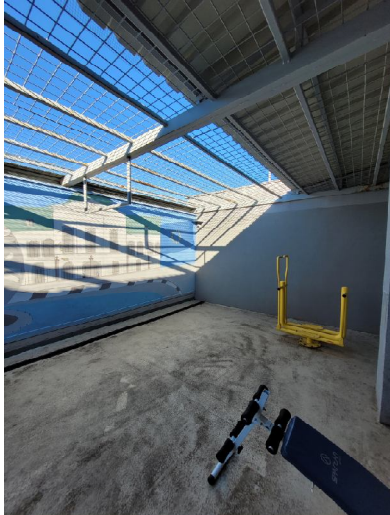
Niektorí síce deklarovali, že majú dostatok finančných prostriedkov na nákup, no aj tak pociťovali nespokojnosť s cenovou politikou či dostupnosťou tovaru. V dvoch rozhovoroch zaznelo, že obvinení mienia až 500 EUR na stravu z bufetu. Taktiež niektoré z dopytovaných osôb povedali, že do bufetu nechodia, lebo nemajú peniaze. **Tieto výpovede poukazujú na potrebu prehodnotenia cenovej dostupnosti tovarov v ústavoch, pravidelnosti zásobovania a zabezpečenia dôveryhodnosti personálu zabezpečujúceho bufetový predaj.**

Výbor CPT podporuje myšlienku, že ceny tovarov vo väzniciach by mali byť obdobné ako ceny v bežnom civilnom prostredí.²¹ Hlavným dôvodom je zabezpečenie spravodlivého prístupu k základným potrebám pre väznené osoby, ktoré často čelia nízkym príjmom a obmedzeným možnostiam zárobku. Ústavné predajne často fungujú ako monopoly bez konkurencie, čo umožňuje nastavovanie cien bez ohľadu na trhové podmienky. To vedie k situáciám, kde ceny bežných produktov, ako základné potraviny alebo hygienické produkty, sú výrazne vyššie ako v civilnom prostredí. Vysoké ceny tovarov môžu mať pritom aj priamy vplyv na blízke rodiny, keďže vzhľadom na nízke alebo žiadne príjmy väznených osôb, musia rodiny často posilať obvineným peniaze, aby im pomohli pokryť základné potreby. Vysoké ceny v ústavných predajniach tak predstavujú dodatočnú finančnú záťaž aj pre rodiny obvinených. Na neprimerane vysoké ceny v ústavných predajniach na Slovensku poukázal Výbor CPT aj v správe z poslednej návštevy v roku 2023.²²

²¹ Výbor CPT – CPT/Inf(2021)5 - 30. Všeobecná správa Výboru CPT za obdobie od 1. januára do 31. decembra 2020, Štrasburg 2021, para. 64, str. 35; para. 78, para. 79, str. 40. Dostupné na: <https://rm.coe.int/1680a3e6a3>.

²² Správa výboru CPT z návštevy Slovenskej republiky v dňoch 28. novembra až 9. decembra 2023, para. 72, str. 33.

08.5. VYCHÁDZKOVÉ DVORCE

Vychádzkový dvorec

Vychádzkové dvorce v ústave boli podľa zistení monitorovacieho tímu udržiavané a čisté. Z objektívnych dôvodov, najmä vzhľadom na umiestnenie ústavu v centre mesta, však v týchto priestoroch chýbala zeleň a neumožňovali horizontálny výhľad. **Na potrebu možnosti horizontálneho výhľadu vo vychádzkových dvorcoch upozorňuje opakovane aj Výbor CPT, vrátane poslednej správy z návštevy Slovenskej republiky v roku 2023.²³**

ODPORÚČANIE PRE GR ZVJS:

- Prehodnotiť cenotvorbu a fungovanie ústavných bufetov s cieľom zabezpečiť primeranú dostupnosť tovarov. (priebežne)

PREHĽAD ODPORÚČANÍ

Ministerstvo spravodlivosti SR

priebežne	• Vypracovať analýzu potrieb v súvislosti s umožnením tzv. intímnych návštev v ústavoch pre obvinených a odsúdených a zväziť prípravu legislatívnej zmeny. • Zaviesť právnu úpravu prerušenia väzby pre tehotné ženy, prípadne preferencie alternatív k väzbe v prípade tehotných žien. • Iniciovať legislatívne zmeny, ktorými sa rozšíria a spresnia podmienky kontaktu matiek vo väzbe s ich maloletými deťmi.
do 12 mesiacov	• Vyčleniť finančné prostriedky na nákup telesných skenerov alebo iných bezpečnostných technológií, ktoré umožňujú vykonávať osobné prehliadky spôsobom rešpektujúcim dôstojnosť osôb.

²³ Správa výboru CPT z návštevy Slovenskej republiky v dňoch 28. novembra až 9. decembra 2023, para. 65.

bezodkladne	• Do doby začatia používania telesných skenerov, nahradiť spôsob vykonávania dôkladných osobných prehliadok dvojkrokovou metódou. • Zaviesť rodovo prispôsobený skrining pri prijímaní do väzby, najmä s ohľadom na zisťovanie výskytu sexuálneho násillia páchaného na ženách.
priebežne	• Zabezpečiť dostupnosť vstupnej zdravotnej prehliadky do 24 hodín od nástupu do väzby, vrátane víkendov a sviatkov. • Zvýšiť dostupnosť kontinuálneho vzdelávania pre príslušníkov GR ZVJS v oblasti používania donucovacích prostriedkov. • Sprístupniť možnosť práce okrem odsúdených aj pre väzobne stíhané osoby. • Prehodnotiť cenotvorbu a fungovanie ústavných bufetov s cieľom zabezpečiť primeranú dostupnosť tovarov.
do 12 mesiacov	• Prehodnotiť nastavenie systému poskytovania zdravotnej starostlivosti v ústavoch, najmä vzhľadom na prax, kedy ústavní lekári poskytujú starostlivosť aj príslušníkom ZVJS. Tento model zvyšuje objem práce a môže negatívne vplývať na dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre osoby vo väzbe a vo výkone trestu. Ako možné riešenia by mohlo byť buď zabezpečenie samostatných zdravotníckych kapacít pre príslušníkov ZVJS, alebo posilnenie personálnych kapacít v rámci ústavných zdravotníckych pracovísk tak, aby nedochádzalo k oslabeniu dostupnosti zdravotnej starostlivosti pre osoby obmedzené na slobode.

Ústav na výkon väzby Bratislava

priebežne

- V prípadoch, že sa obvinení sebapoškodzujú, prehodnotiť ukladanie disciplinárnych trestov za také konanie a pristupovať k takejto situácii z pohľadu ohrozenia mentálneho zdravia obvineného, a nie ohrozenia poriadku ústavu.
- Poučiť príslušníkov v ústave, aby sa nevyjadrovali k trestnej činnosti obvinených a odsúdených.
- Zaviesť systematickú a pravidelnú ponuku zmysluplných aktivít pre osoby v štandardnom režime väzby s ohľadom na osobitné potreby mužov a žien.
- Zabezpečiť zrozumiteľné informovanie, zohľadňujúce rozdielne potreby, všetkých obvinených o ich právach a o možnostiach podávania sťažností.

Kópia

RegistryFileNumber
5418/2025/KVOP

OrderNumber
1

RegistryRecordNumber
17854/2025

RegistryRecordType
Záznam na odoslanie - ex offo

RegistryRecordFormat
Hodnoverne elektronický